

philharmonie zuidnederland

Geadviseerd subsidiebedrag: € 7.545.000

Gevraagd subsidiebedrag: € 7.545.000

Over de instelling

Stichting philharmonie zuidnederland, podiumkunsten, symfonieorkesten, Eindhoven en Maastricht

Stichting philharmonie zuidnederland (hierna: philharmonie zuidnederland) is het symfonieorkest voor de zuidelijke regio's en is gevestigd in Eindhoven en Maastricht. Het orkest wil de waarde van symfonische klassieke muziek ook in de eenentwintigste eeuw behouden en onderhoudt daarom graag een levendige band met de Zuid-Nederlandse samenleving. Het wil mensen via muziek verbinden en wil vanuit de kernwaarden 'kwaliteit', 'veelzijdigheid' en 'bevlogenheid' een identiteitsbepalende factor zijn voor de regio. Het orkest geeft concerten in grote en kleinere bezettingen, organiseert educatieve activiteiten in Zuid-Nederland en werkt samen met vele culturele partners. Het orkest besteedt veel aandacht aan de vernieuwing van symfonische tradities.

Subsidieadvies

De Raad voor Cultuur adviseert Stichting philharmonie zuidnederland een subsidiebedrag toe te kennen van € 7.545.000, mits de instelling voldoet aan de volgende voorwaarden:

- De instelling dient een nieuw activiteitenplan in waarin het haar artistiek-inhoudelijke plannen voor de komende periode uitwerkt en motiveert, gerelateerd aan haar missie en visie. Zij gaat daarbij in elk geval in op het gekozen repertoire, de samenhang in de programmering en haar bijdrage aan talentontwikkeling. Een reflectie op het artistiek functioneren in de afgelopen periode dient deel uit te maken van dit plan, evenals een visie op de integratie van de twee orkestkernen.

De afgelopen jaren heeft philharmonie zuidnederland gewerkt aan de eenwording van het fusieorkest op artistiek, zakelijk en organisatorisch vlak. De raad oordeelt positief over het functioneren van het orkest in de periode 2017 – 2020, maar krijgt voor de periode 2021 – 2024 geen onderbouwde plannen op artistiek-inhoudelijk vlak voorgelegd ter beoordeling. Het orkest presenteert een aansprekende visie op de rol van het symfonieorkest in de huidige tijd, maar geeft deze visie geen handen en voeten in een concreet plan. De programmabeschrijving is summier en onuitgewerkt. Hetzelfde geldt voor de bijdrage die het orkest levert aan talentontwikkeling. De raad

vindt het van belang dat het orkest zich nog meer als één geheel gaat manifesteren.

Op het gebied van educatie heeft het orkest een goede reputatie, en deze zet het blijkens de plannen de komende periode verder voort. Hier heeft de raad vertrouwen in.

Philharmonie zuidnederland opereert vanuit Maastricht en Eindhoven. Het orkest is goed geworteld in de Zuid-Nederlandse regio, waarbij Zeeland echter weinig tot geen aandacht krijgt.

De financiële situatie van philharmonie zuidnederland is goed. Het orkest beschikt over een groot eigen vermogen. Het percentage eigen inkomsten is echter laag. Het orkest pleit voor een structurele extra bijdrage om de eerlijke beloning te realiseren. De meerkosten voor de invoering van de Wet Arbeidsmarkt in balans, waarmee het orkest te maken zal krijgen, worden niet begroot.

De reflectie op de Fair Practice Code, de Governance Code Cultuur en de Code Diversiteit en inclusie is zeer beknopt.

Beoordeling

Artistieke/inhoudelijke kwaliteit van de kernactiviteiten

De raad kan zich geen oordeel vormen over de artistieke kwaliteit van de plannen van philharmonie zuidnederland voor de komende periode, omdat deze niet worden toegelicht in de aanvraag. Ook mist de raad in de aanvraag een reflectie van philharmonie zuidnederland op de afgelopen jaren. De raad baseert zich voor zijn terugblik daarom louter op zijn eigen monitoring van het orkest.

Philharmonie zuidnederland ontstond in 2013 uit een fusie van Het Brabants Orkest en het Limburgs Symfonie Orkest. Het orkest gaf concerten in de grote steden in Brabant en Limburg, begeleidde per seizoen twee producties van Opera Zuid en speelde bij bijzondere gelegenheden als carnaval en Nieuwjaar. Het orkest werkte volgens de raad samen met goede dirigenten. Daarnaast werd gewerkt aan de eenwording van het orkest, niet alleen op artistiek gebied, maar ook op organisatorisch en zakelijk vlak. De raad blijft het van belang vinden, zoals eerder besproken, dat het orkest zich nog meer als één geheel gaat manifesteren en daarmee een herkenbare klankkleur bevordert.

Philharmonie zuidnederland presenteert in de aanvraag de kernwaarden 'kwaliteit', 'veelzijdigheid' en 'bevlogenheid'. Het orkest stelt dat muziek een kunstvorm is met een 'speciale claim', namelijk dat muziek gezien kan

worden als een op zichzelf staande waarde. Deze claim wordt echter niet verder vormgegeven in artistiek beleid. Het orkest beschrijft goede ambities om verschillende muzikale stijlen beter te beheersen, om aan een eensgezinde stijlopvatting te werken en de speel- en interpretatiekwaliteit te verhogen. De raad ziet deze voornemens echter niet vertaald naar het programma voor de komende jaren.

Het aanbod voor de periode 2021 – 2024 wordt slechts toegelicht met namen van een beperkt aantal klassieke componisten, aangevuld met niet nader genoemde eigentijdse werken. Namen van dirigenten of solisten ontbreken, waarbij het de raad opvalt dat zelfs niet wordt gemeld of de huidige chef-dirigent in de komende periode deze functie nog vervult. Het plan mist onderbouwing en uitwerking. Daarbij valt op dat het orkest continu twee orkestkernen parallel blijft programmeren, wat volgens de raad niet bijdraagt aan de gewenste integratie van de voormalige twee orkestkernen. Hoewel dit in de BIS-advisering van vier jaar geleden een punt van kritiek was, wordt deze verdere integratie in de aanvraag niet geadresseerd; er wordt niet op teruggeblikt, noch op vooruitgekeken.

Vernieuwing

Philharmonie zuidnederland stelt zich ten doel de symfonische concertpraktijk te vernieuwen naar eigentijdse maatstaven. Het orkest investeert hiertoe onder andere structureel in de samenwerking binnen het Maastricht Centre for the Innovation of Classical Music (MCICM). Deze samenwerking brengt volgens het orkest nieuwe inzichten waarmee het relevant kan blijven, zoals in de makende rol van het publiek. Concrete resultaten van deze samenwerking worden in het plan echter niet gepresenteerd.

De raad vindt het positief dat het orkest openstaat voor nieuwe ideeën en zich realiseert dat vernieuwing kan plaatsvinden wanneer orkesten of individuele musici vanuit de praktijk hun creatief vermogen aanspreken. Veelzijdigheid van repertoire en van speelplekken draagt volgens philharmonie zuidnederland bij aan vernieuwing. Programma-formats als opera-*sing-alongs* en filmbegeleidingen of het gebruik van marketingdata als input voor het artistieke aanbod zijn in de ogen van de raad goede manieren om nieuw publiek te bereiken. Ook dit had hij echter graag nader uitgewerkt gezien.

Het orkest wil verder vernieuwing realiseren via nieuwe compositieopdrachten, ook aan jonge, lokale componisten, voor speciale gelegenheden als een lokale festiviteit of herdenking.

Ten aanzien van talentontwikkeling moet de raad zijn toevlucht nemen tot het jaarverslag 2018 en tot de website van het orkest. Daar staat beperkte

informatie over de orkestacademie voor studenten van Conservatorium Maastricht en het Fontys Conservatorium Tilburg en de bijdrage die het orkest levert aan de ontwikkeling van toekomstige dirigenten van de Nationale Master Orkestdirectie van het Koninklijk Conservatorium Den Haag en het Conservatorium van Amsterdam. De raad mist inzicht in de bereikte resultaten met deze projecten. Het orkest verwoordt ook niet het beleid of de plannen ten aanzien van de voortzetting van deze activiteiten. Het orkest noemt in de aanvraag een groot aantal samenwerkingspartners. Welke bijdrage aan talentontwikkeling deze samenwerkingen opleveren komt uit de opsomming niet naar voren.

Eerlijke beloning en gezonde bedrijfsvoering

Philharmonie zuidnederland geeft in zijn plan niet aan volgens welke cao medewerkers en staf worden gehonoreerd. Samen met de andere BIS-orkesten en vakbonden wil het orkest in de komende periode een structurele extra bijdrage van het Rijk bepleiten, bovenop de indexeringen, om loonsverhoging mogelijk te maken. Wat de gevolgen zullen zijn van de toepassing van de Wet Arbeidsmarkt in balans voor het remplaçantenbeleid is volgens het orkest niet te voorspellen; eventuele bijkomende kosten heeft het daarom niet in de begroting opgenomen. In de begroting zijn voor 2021 – 2024 wel cao-gerelateerde kosten opgenomen die ontbraken in 2017 en 2018, maar die niet worden toegelicht.

De liquiditeit, solvabiliteit en het weerstandsvermogen geven een positief beeld van de financiële gezondheid van philharmonie zuidnederland. Er blijken uit deze cijfers geen grote risico's. Het orkest beschikt over een aanzienlijk eigen vermogen. Opvallend is wel het lage percentage aan eigen inkomsten dat het orkest begroot voor de begroting 2021 – 2024, waarmee het orkest in hoge mate afhankelijk is van subsidie. Het orkest geeft aan dat het moeilijk is om structurele bedragen uit sponsoring te genereren en legt voor de komende periode de volledige focus op vrienden en donateurs om op langere termijn kapitaal op te bouwen. Uit voorzichtigheid in de meerjarenbegroting anticipeert het orkest niet op een stijging van private bijdragen. De aanvraag noemt een aantal onzekere factoren, zoals de gevolgen van de bouw van een middenzaal in Maastricht ten aanzien van speelbaarheid en kantooruimte en de continuïteit van de bijdrage van de provincie Noord-Brabant na 2023, maar schetst geen scenario's hoe met deze risico's om te gaan.

In de begroting voor 2021 is ten opzichte van 2017 een aanzienlijke daling voorzien in het aantal fte's, evenals in het aantal activiteiten. Een toelichting op deze ontwikkeling ontbreekt.

Philharmonie zuidnederland wil het gevoel van 'eigenaarschap' bij al haar medewerkers bevorderen. De raad vindt dit een goed uitgangspunt om de noodzakelijke betrokkenheid te creëren, maar mist ook hier een nadere uitwerking. De aanvraag meldt niets over de organisatie van de medezeggenschap; manieren om transparantie, veiligheid en duurzaamheid binnen de organisatie te waarborgen, komen in het plan niet aan de orde.

Bevordering van educatie en participatie (inclusief publieksbenadering)

Wat betreft educatie heeft het orkest volgens de raad een lange en goede staat van dienst. Deze activiteiten horen naar eigen zeggen tot het fundament van het orkest. De raad stelt vast dat philharmonie zuidnederland met educatieconcerten in zalen en ensembleconcerten op scholen actief is.

Het is in de ogen van de raad goed dat het orkest deze activiteiten in de komende periode verder ontwikkelt. Hierbij zal lesmateriaal digitaal beschikbaar komen, worden nieuwe workshopvormen ontwikkeld en wil het orkest ook scholieren uit de krachtwijken beter gaan bedienen. De raad vindt dat het orkest een goede visie aan de dag legt over de rol en werking van educatie, waarbij de musici worden ingezet als ambassadeurs voor het orkest. Het aantal samenwerkingspartners binnen de educatieactiviteiten is aanzienlijk en de aard van deze partners wijst erop dat het orkest ook betrokken is bij educatieprojecten waar andere disciplines als dans en theater worden ingezet.

Ingegeven door het verschil in provinciale bijdragen wil het orkest de educatie-activiteiten evenredig hieraan over Brabant en Limburg spreiden. De raad vindt dit een begrijpelijke keuze.

Philharmonie zuidnederland leert via monitoring, enquêtes en proefprojecten zijn publiek beter kennen en heeft onlangs een brandingtraject gestart waarbij de orkestleden zelf doelgroepen hebben geformuleerd. Deze vindt de raad herkenbaar.

De raad ziet uit naar de uitkomsten van het traject 'Artful Participation', waarin het orkest met MCICM nieuwe manieren van participatie en publieksbinding wil onderzoeken.

Positief is dat het orkest zich binnen het inclusiebeleid richt op immobiele ouderen en mensen die leven in stille armoede. Onder de noemer inclusie worden in de aanvraag verder activiteiten als nieuwjaarsconcerten en carnavalsconcerten genoemd en doelgroepen als expats en jongvolwassenen. De raad vindt dit bij de regio passende keuzes, maar wijst erop dat ook culturele diversiteit voor de zuidelijke provincies relevant is.

Geografische spreiding

Philharmonie zuidnederland is goed geworteld in de stedelijke cultuurregio's Brabantstad en Zuid, vanuit zijn twee kernen Maastricht en Eindhoven. Daarnaast geeft het orkest regelmatig concerten in zes andere steden in Zuid-Nederland en in Aken. Incidenteel speelt het in kleinere steden. Het orkest sluit zijn activiteiten aan bij de regionale cultuur.

Incidenteel, en met Opera Zuid wat meer structureel, is het orkest actief in de rest van Nederland. Het valt de raad op dat het aantal activiteiten in Brabant aanzienlijk groter is dan in Limburg en dat Zeeland, dat ook tot het aandachts- en speelgebied van het orkest behoort, in de periode 2021 – 2024 niet op de agenda staat.

De stedelijke cultuurregio's Zuid en Brabantstad benoemen de samenwerkingspartners met andere actoren en organisaties, de rol die het orkest speelt in de regio en de bijdrage die philharmonie zuidnederland vervult voor de ambities van de regio's. De cultuurregio's geven aan dat de benadering van het orkest ten aanzien van diversiteit en inclusie aansluit bij de ambities van beide regio's om het aanbod optimaal te laten aansluiten op de diversiteit van het publiek en de uitbreiding van een inclusieve benadering van publiek.

Toepassing Fair Practice Code

Philharmonie zuidnederland reflecteert in de aanvraag zeer summier op de toepassing van de Fair Practice Code. Zoals reeds gesignaleerd pleit het orkest voor extra rijksmiddelen om de betaling van musici te verbeteren. In zijn reflectie op de code herhaalt het orkest deze oproep, zonder toelichting op de toepassing van de code en zonder plan om waar nodig de komende periode tot een betere toepassing van de code te komen. De raad beschouwt dit als een omissie in de aanvraag. Wat betreft de toepassing valt op dat het orkest in de aanvraag niet de hantering van cao's benoemt en de Wet Arbeidsmarkt in balans vooralsnog niet toepast.

Toepassing Governance Code Cultuur

Philharmonie zuidnederland reflecteert zeer beknopt op de Governance Code Cultuur door kort te bevestigen zich te houden aan de principes uit de code. Het valt de raad op dat de reflectie op de code de enige plek in de aanvraag is waar wordt opgemerkt dat de instelling beoogt de programma's en activiteiten aan te bieden aan een zeer divers publiek en deelnemers.

Toepassing Code Diversiteit en Inclusie

Philharmonie zuidnederland reflecteert zeer beknopt op de Code Diversiteit en Inclusie door het belang hiervan te onderstrepen en enkele voorbeelden te geven van de manier waarop het specifieke (sub)doelgroepen bereikt. Het

orkest reflecteert echter niet specifiek op de stand van zaken met betrekking tot de code rond het programma, het publiek, de partners en het personeel. Philharmonie zuidnederland geeft niet aan waar ze nu staat en welke stappen de komende periode worden doorlopen om een inclusiever beleid te voeren. Dit vindt de raad een punt van zorg, omdat hij hier ook in het activiteitenplan weinig over terugleest.